

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III.ÚS 89/2012-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. marca 2012 predbežne prerokoval sťažnosť P. F., B., zastúpeného advokátkou JUDr. A. C., B., pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 11 CoP/376/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť P. F. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. januára 2012 doručená sťažnosť P. F., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. A. C., B., pre namietané porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 11 CoP/376/2011 zo 6. decembra 2011.

Z podania a jeho príloh vyplynulo, že sťažovateľ je účastníkom konania o úprave rodičovských práv a povinností rodičov k maloletej dcére sťažovateľa, ktoré začalo na návrh matky maloletej a je vedené na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 1 P/129/2010. Matka žiadala obmedzenie výkonu rodičovských práv, obmedzenie styku sťažovateľa s maloletou a nariadenie výchovného opatrenia. Sťažovateľ v konaní reagoval protinávrhom, ktorým žiadal zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov. Na návrh matky okresný súd vydal 12. októbra 2011 uznesenie, ktorým nariadil predbežné opatrenie obmedzujúce styk sťažovateľa s maloletou. Sťažovateľ sa proti uvedenému uzneseniu odvolal. O odvolaní rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 11CoP/376/2011 tak, že rozhodnutie prvého stupňa potvrdil.

Porušenie svojich práv vidí sťažovateľ v tom, že v súčasnosti je styk sťažovateľa s maloletou upravený právoplatným a vykonateľným rozsudkom sp. zn. 1 P/43/2009 zo 16. septembra 2009 a právoplatným a vykonateľným uznesením o nariadení predbežného opatrenia, keďže uznesením o nariadení predbežného opatrenia bol upravený styk sťažovateľa s maloletou počas dvoch víkendov v mesiaci s výnimkou školských prázdnin a v ostatných výrokoch bol ponechaný nezmenený rozsudok okresného súdu sp. zn. 1 P/43/2009. Sťažovateľ sa tak dostal do situácie, *„kedy objektívne nie je možné určiť presný čas, kedy sa má uskutočniť styk sťažovateľa s maloletou, čo predstavuje neriešiteľnú situáciu, nakoľko citované súdne rozhodnutia sa ponúkajú viacerou nejednoznačným možností výkladu“*.

Sťažovateľ ďalej uvádza:

„Protichodné postoje sťažovateľa a matky maloletej na úpravu a výkon rodičovských práv a povinností k maloletej pripúšťajú dva výklady o tom, ako má na základe nariadeného predbežného opatrenia prebiehať styk sťažovateľa s maloletou.

Podľa sťažovateľa bol predbežným opatrením upravený výlučne jeho styk s maloletou počas víkendov (kedy bolo stretávanie zmenené tak, že maloletá u sťažovateľa nebude prespávať). Úprava styku sťažovateľa s maloletou počas obdobia Vianoc,

Veľkonočných prázdnin a letných školských prázdnin ostala nezmenená (teda je sťažovateľ oprávnený s maloletou tráviť čas nepretržite v celom určenom rozsahu).

K vyššie uvedenému výkladu výroku rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia sťažovateľ dospel na základe skutočnosti, že predbežným opatrením bol upravený výlučne styk počas víkendov, v ostatných častiach úprava styku zostala oproti trvalej úprave styku rozsudkom nezmenená. K uvedenému výkladu napovedá skutočnosť, že rozsudok, ktorý podľa predbežného opatrenia ostáva v ostatných výrokoch nezmenený, neobsahuje inú úpravu rodičovských práv a povinností k maloletej ako je úprava styku sťažovateľa s ňou. Na základe uvedeného výkladu sa tak dá konštatovať, že súd považoval za samostatný výrok rozsudku každú čiastkovú úpravu styku otca s maloletou v jednotlivých obdobiach. V takomto prípade však súd celkom zjavne pochybil, keď neurčil, ktoré konkrétne výroky rozsudku nariadením predbežného opatrenia mení.

Opačný výklad rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia - tak, že celá úprava styku sťažovateľa s maloletou predstavuje jeden samostatný výrok (teda vo všetkých bodoch úpravy styku v jednotlivých obdobiach). V takom prípade by to však znamenalo, že súd predbežným opatrením vyslovil, že sťažovateľ vôbec nie je oprávnený sa s maloletou stykať počas celých dvoch mesiacov prázdnin. V prípade uvedeného výkladu predbežného opatrenia by to tiež znamenalo, že rozhodnutie o úprave styku sťažovateľa s maloletou počas bližšie neurčených víkendov nie je reálne vykonateľné. Takto vyložené súdne rozhodnutie tak predstavuje absolútne svojvoľné rozhodnutie bez akejkoľvek opory v skutkovom stave.

Z vyššie uvedených skutočností je podľa sťažovateľa zrejmé, že vzhľadom na znenie predbežného opatrenia nadväzujúceho na rozsudok o úprave styku sťažovateľa s maloletou, nie je možné pre účastníkov konania objektívnym spôsobom určiť práva a povinnosti účastníkov konania, ktoré pre nich majú z predmetného rozhodnutia vyplývať. Krajský súd v Bratislave však aj napriek vyššie opísanému stavu rozhodnutie súdu prvého stupňa napadnutým rozhodnutím potvrdil.

Praktickým dôsledkom napadnutého rozhodnutia (spolu s rozhodnutím, ktoré mu predchádzalo) je, že sťažovateľ je vystavený ľubovôli matky maloletej, kedy mu s maloletou kontakt umožní. Vzhľadom na charakter prejednávanej veci je totiž zrejmé, že sťažovateľ

nemá možnosť stretnúť sa s maloletou proti vôli matky, ktorej jednoducho stačí prezentovať jej vyhovujúci výklad predmetného súdneho rozhodnutia.“

Sťažovateľ je presvedčený, že krajský súd svojím rozhodnutím akceptoval stav objektívnej neistoty o otázke úpravy vzťahov medzi ním, maloletou a matkou maloletej. Výrok rozhodnutia nie je jasný, určitý, zrozumiteľný a vykonateľný, a preto nie je konformný s ústavnou garanciou práva na spravodlivé súdne konanie.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd uznesením prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a po začatí konania vydal tento nález:

„Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 06. 12. 2011 (č. k. 11 CoP/376/2011-271) porušil práva sťažovateľa na súdnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces garantovaných ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky v článku 46 ods. 1 – právo na prístup k súdu, v článku 47 ods. 3 – rovnosť účastníkov v konaní pred súdom, ako aj práva na spravodlivé prejednanie veci garantovaného v článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

Ústavný súd zrušuje uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 06. 12. 2011 (č. k. 11 CoP/376/2011-271) a vec vracia Krajskému súdu na ďalšie konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento

zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú možno považovať aj takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (III. ÚS 175/03).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 47 ods. 3 všetci účastníci sú si v konaní pred súdmi rovní.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje zároveň za potrebné pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Podstatou sťažnosti je tvrdenie, že krajský súd porušil označené práva sťažovateľa tým, že napriek zjavným nedostatkom uznesenia prvostupňového súdu o nariadení predbežného opatrenia toto uznesenie v odvolacom konaní potvrdil.

Svoje rozhodnutie odôvodnil krajský súd takto:

„Po dôkladnom zvážení okolností prípadu aj odvolací súd dospel k záveru o potrebe nariadiť predbežné opatrenie, v ktorom súd rozhodnutím podľa § 76 ods. 1 O. s. p dočasne obmedzil styk otca s maloletou T. Pri tejto úvahe vychádzal z okolností prípadu a prihliadal najmä na záujem maloletej, na jej vývinové potreby a potrebu stability výchovného prostredia. Z okolností vyplývajúcich z obsahu spisu podľa názoru odvolacieho súdu vyplýva, že vzájomné vzťahy rodičov, ktorých výsledkom je okrem iného i neschopnosť vzájomnej komunikácie vo veciach týkajúcich sa výkonu ich rodičovských práv a povinností k maloletej, sú narušené do takej miery, že je v záujme maloletej, aby do rozhodnutia súdu vo veci samej sa dočasne obmedzil styk otca s maloletou. Neobstoja námietky otca týkajúce sa záverov znaleckých posudkov. Zo záverov znalca Doc. MUDr. T., CSc. jednoznačne vyplýva existencia neurotického stavu u maloletej T. spôsobená konfliktnými situáciami medzi rodičmi. Vulgárne prejavy otca maloletej a jeho agresivita môžu podľa vyjadrení znalca negatívne vplývať na jej harmonický vývin a dozrievanie jej osobnosti. Rovnako aj zo záverov znalkyne Mgr. N. vyplynula potreba obmedzenia styku otca s maloletou bez možnosti prespatia maloletej v otcovej domácnosti. Do času pokiaľ rodičia maloletej nebudú schopní spolu komunikovať ohľadom výchovy maloletej bez prejavov vzájomnej

animozity a pokiaľ otec maloletej neskoriguje svoju agresivitu a vulgaritu v správaní má odvolací súd za to, že je v záujme maloletej, aby sa rodičia podriadili autoritatívnemu rozhodnutiu súdu ohľadom výkonu ich rodičovských práv a povinností k maloletej. Odvolací súd vychádza z úvahy o tom, že nariadené predbežné opatrenie znamená dočasné stabilizovanie rodinného prostredia pre dieťa a vytvorenie dočasných pravidiel vo vzťahu k starostlivosti o maloletú a styku s ňou. Nariadené predbežné opatrenie rešpektuje právo otca na styk (i keď obmedzený) s maloletou a rovnako ako i právo maloletej na oboch rodičov...

Odvolací súd dodáva, že je predovšetkým na rodičoch samotných, aby sa podriadili psychoterapii tak, ako to uvádzajú znalci vo svojich posudkoch a nečakali na autoritatívne príkazy zo strany súdu, ktoré sú až krajným riešením.“

1. Sťažovateľ namieta predovšetkým porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné akcentovať, že posúdenie podmienok na vydanie predbežného opatrenia je vecou všeobecných súdov (čl. 142 ústavy). Samotný ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) sa nepovažuje za oprávneného zasahovať do rozhodnutí o predbežných opatreniach, keďže nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov, a okrem toho ide o rozhodnutia, ktoré do práv a povinností účastníkov konania nezasahujú konečným spôsobom (IV. ÚS 82/09). Ústavný súd posudzuje problematiku predbežných opatrení zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o nariadení predbežného opatrenia alebo o zamietnutí návrhu na jeho vydanie pristupuje len za celkom výnimočných okolností. Ústavný súd môže zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o predbežných opatreniach iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu.

V konaní o návrhu na vydanie predbežného opatrenia musia byť taktiež rešpektované minimálne požiadavky zodpovedajúce princípom spravodlivého procesu, resp. základnému právu na súdnu ochranu. Rozhodnutie o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť najmä náležité

odôvodnené. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

Ústavný súd poukazuje ďalej na to, že účelom predbežného opatrenia je dočasná úprava práv a povinností, ktorá nevylučuje, že o právach a povinnostiach účastníkov konania o predbežnom opatrení bude vo veci samej rozhodnuté inak, než v konaní o predbežnom opatrení. Všeobecný súd predbežným opatrením dočasne upravuje pomery účastníkov konania, pričom je dôležité, že je povinný poskytnúť ochranu tomu, kto sa vydania predbežného opatrenia domáha, ale v rámci ústavných pravidiel tiež tomu, proti komu návrh smeruje. Predbežné opatrenia s ohľadom na ich charakter nemôžu spravidla zasiahnuť do základných práv alebo slobôd účastníkov konania, lebo rozhodnutia o nich nemusia zodpovedať konečnému meritórnemu rozhodnutiu. Predbežné rozhodnutia predstavujú opatrenia, trvanie ktorých je obmedzené a môže byť kedykoľvek na návrh zrušené.

Ústavný súd preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu aj okresného súdu a zistil, že všeobecné súdy dôkladne preskúmali okolnosti prípadu a citlivo vyhodnocovali jednotlivé dôkazy, pričom krajský súd skúmal aj skutočnosť, či okolnosti, pre ktoré bolo nariadené obmedzenie styku sťažovateľa s maloletou, ešte pretrvávajú. Po zvážení všetkých okolností dospel odvolací súd k záveru, že nariadenie predbežného opatrenia je potrebné a rozhodnutie prvostupňového súdu bolo vecne správne. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia a jeho odôvodnenia dospel k záveru, že ho možno považovať za ústavne udržateľné z hľadiska dodržania základných ústavnoprocených princípov. Krajský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol dôvod potvrdenia uznesenia okresného súdu a v potrebnej miere vysvetlil, na základe akých právnych úvah rozhodol.

Ústavný súd vzhľadom na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov, považuje napadnuté rozhodnutie krajského súdu za ústavne akceptovateľné. Ústavný súd nezistil, že by relevancia námietok sťažovateľa smerujúcich proti napadnutému uzneseniu krajského súdu v kontexte posúdenia možného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru umožnila dospieť k záveru, ktorý by odôvodňoval vyslovenie porušenia uvedených práv.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené a s poukazom na to, že obsahom označeného základného práva nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní, sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

2. Sťažovateľ ďalej namietal porušenie svojho základného práva na rovnosť účastníkov konania podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. V odôvodnení svojej sťažnosti však neuviedol žiadne konkrétne dôvody, ktoré by naznačovali porušenie či ohrozenie tohto práva. Sťažovateľ nepreukázal také pochybenie odvolacieho súdu, na základe ktorého by sa v dôsledku protiprávneho postupu tohto súdu ocitol v nerovnom postavení v napadnutom konaní. Tiež zo samotného uznesenia krajského ani okresného súdu nevyplývajú žiadne skutočnosti, ktoré by odôvodňovali záver, že všeobecné súdy vytvorili v predmetnom konaní nerovnaké procesné podmienky pre účastníkov konania. Ústavný súd preto považuje túto námietku za neopodstatnenú a konštatuje, že nie je daná príčinná súvislosť medzi týmto označeným základným právom sťažovateľa a napadnutým uznesením krajského súdu, respektíve postupom, ktorý mu predchádzal. Ústavný súd preto sťažnosť aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. marca 2012